

Färdtjänst och riksfärdtjänst

*Presentation av förslag till reviderade riktlinjer för
färdtjänst och riksfärdtjänst i Vänersborgs kommun*

Socialnämnden 2021-11-25

Ewa Peterson och Henry Freij

Färdtjänstens framväxt

Under 1960-talet började färdtjänst anordnas som ett helt frivilligt åtagande från kommunernas sida. Lagstiftning fanns inte. Den kom först 1982 genom socialtjänstlagen, då färdtjänst blev en form av bistånd.

Färdtjänst sågs som en humanitär insats för personer som hade begränsad förflyttningsförmåga eller inskränkt tillgång till kollektivtrafik.

Färdtjänsten skulle vara diskret, ha fastställd taxa och kunna vara tillgänglig dygnet runt. Oftast kunde taxi anlitas.

Vad är färdtjänst?

Färdtjänst enligt socialtjänstlagen

(SoL)

Socialtjänstlagen innehöll inga krav på funktionshinder (handikapp) för att en person skulle beviljas färdtjänst. Färdtjänst kunde beviljas också av andra skäl. Det var därför inte ovanligt att människor fick färdtjänst t ex ”för att uppnå en skälig levnadsnivå”, ”för att undvika social isolering”, ”för att kunna bo kvar hemma” eller ”av sociala skäl”.

Färdtjänst kunde också beviljas för personer som bodde där allmänna kommunikationer saknades. Detta kallades ”geografiskt handikapp”.

Genom detta synsätt expanderade färdtjänsten snabbt och 1989 hade 5,2 % av befolkningen (445 000 personer) tillstånd till färdtjänst, ”All time high”.

Om en person kunde tillgodose sitt transportbehov på annat sätt kunde dock ansökan om färdtjänst avslås.

0

50

100

Färdtjänst enligt färdtjänstlagen

”7 § Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.”

Vissa svårigheter

Svårigheter

Inte obehindrat

Inga svårigheter

0

Väsentliga svårigheter

Synnerliga svårigheter

Oskäligt

Orimligt

Omöjligt

Vilken service och vilka insatser behöver man enligt färdtjänstlagen ge resenärer i samband med färdtjänstresor?

Detta
?

Detta
?

Detta
?

Detta?

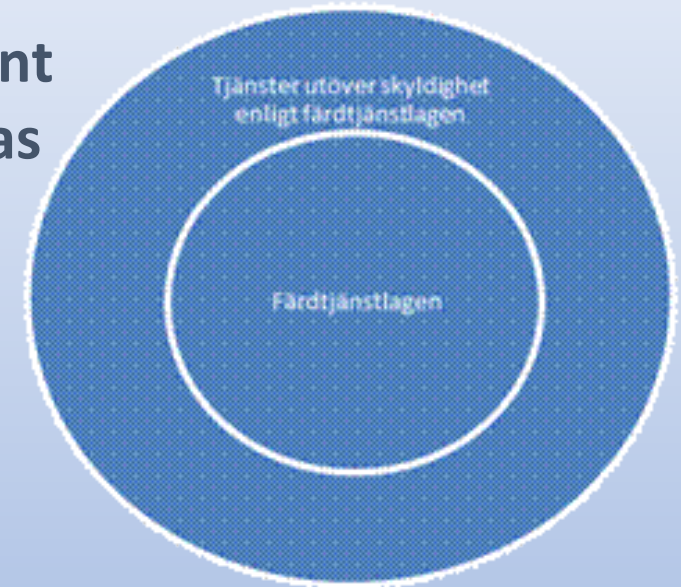
Det avgör kommunernas och regionernas politiker, Genom den kommunala

.... ansvarar de för färdtjänstens innehåll och kvalitet, säger infrastrukturminister Tomas Eneroth...

Vad är färdtjänst? Vad ingår?

Avser kommunen att tillhandahålla service utöver lagstadgad miniminivå*), som ett komplement till själva transporten, så måste politiska beslut fattas inför upphandlingen av färdtjänsttransporterna om vilken service det gäller och sedan ange detta i sina riktlinjer för färdtjänsten. Någon juridisk skyldighet att tillhandahålla tjänster utöver vad som följer av färdtjänstlagen finns dock inte.

Service utöver själva transporten regleras därför inte av färdtjänstlagen.

**) Enligt HFD: Fordon lämpliga för målgruppen, vid behov möjlighet till särskild plats i fordonet och undantag från samplanerat resande.*

Vad är färdtjänst? Vad ingår?

En färdtjänstresa börjar enligt färdtjänstlagen där bilresan inleds, **A**, och slutar när bilen är framme vid resmålet, **B**.

Ingen service, varken före, under eller efter själva bilresan ingår i vad som regleras av färdtjänstlagen.

Domstol kan vid överklagande inte ålägga tillståndsmyndigheten att tillhandahålla någon service, eftersom det inte finns något stöd för det i färdtjänstlagen.

Färdtjänst enligt färdtjänstlagen

- Färdtjänstlagen innehåller alltså endast de grundkrav som måste uppfyllas för att färdtjänsten ska motsvara lagens krav
- Färdtjänstlagen kompletterades den 1 oktober 2006 med bestämmelser om att den färdtjänst som anordnas ska vara av god kvalitet (3 § färdtjänstlagen)
- God kvalitet gäller såväl myndighetsutövningen som själva transporterna

Färdtjänst enligt färdtjänstlagen

Exempel på tjänster som det **inte finns någon skyldighet** för tillståndsmyndigheten att tillhandahålla enligt färdtjänstlagen:

- 📈 trappklättrare
- 📈 bärhjälp (lyfthjälp)
- 👤 Ledsagning av chauffören mellan bostad och fordon eller mellan fordon och resmål
- 👤 Tillåtelse för medresenär att medfölja, inte ens egna, små barn
- 🌐 Färdtjänst utanför hemkommunen (när inte särskilda skäl föreligger)
- 🕒 Färdtjänst under hela dygnet
- ♿ Ta med hjälpmedel som behövs på resmålet men ej under resan
- 🍎 **Hjälp med medicinering**
- 🛏️ **Liggande transport**

Färdtjänst enligt färdtjänstlagen

Exempel på *vanligt förekommande tjänster ("Plustjänster")*, utöver skyldigheten enligt färdtjänstlagen:

- ◆ ledsagning av chauffören mellan bostadens port i markplan och fordonet och hjälp med handikapphjälpmedel och bagage, samt motsvarande på resmålet
- ◆ färdtjänst till grannkommuner (även när inte särskilda skäl [arbete] föreligger)
- ◆ möjlighet att resa med färdtjänst vid besök eller vistelse i annan kommun (dock ofta med begränsningar i tid och/eller antal)
- ◆ trappklättrare (ofta dock bara för kortare tid, t ex 6 månader)
- ◆ tillåtelse för medresenär (ofta dock endast i mån av plats)
- ◆ lägre egenavgift för "arbetsresor" (avskaffat av flera kommuner)

Vad är då *riksfärdtjänst*?

”...ersättning för reskostnader för personer som till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt”. (1 § riksfärdtjänstlagen)

Jämför 1 § färdtjänstlagen:

*”Denna lag gäller **särskilt anordnade transporter** för personer med funktionshinder (färdtjänst).”*

Riksfärdtjänst innebär alltså ingen skyldighet att anordna en resa eller på annat sätt se till att en resa kommer till stånd.

- Endast skyldighet att lämna ersättning för reskostnader till dem som uppfyller lagens krav – med avdrag för egenavgiften.

Vad är riksfärdtjänst?

5 § Tillstånd skall meddelas om

1. resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,
2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,
3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,
4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, och
5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

- ***Jämför färdtjänstlagens formulering (7§):***

”Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfällig, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.”

Vad är riksfärdtjänst?

Riksfärdtjänstlagen

- innehåller ingen motsvarighet till färdtjänstlagens *”väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand”*,
- tar endast sikte på *själva resan* och att den till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder hos resenären *måste genomföras på ett särskilt kostsamt sätt, eller inte kan genomföras utan ledsagare.*

Vad är riksfärdtjänst?

- Delvis andra och betydligt högre krav än för färdtjänst vad gäller svårigheterna att resa för tillstånd till riksfärdtjänst jämfört med tillstånd till färdtjänst.
- **Väsentliga svårigheter att resa** med allmänna kommunikationsmedel är ej tillräckliga skäl.
- Kraven är att resan **måste** genomföras på ett särskilt kostsamt sätt, **inte kan** genomföras utan ledsagare.
- Skyldighet att bevilja riksfärdtjänst föreligger i princip bara om en resa inte går att genomföra med allmänna kommunikationer på egen hand, inte heller med den ledsagarservice som en resenär kostnadsfritt kan få på många stationer.

7 § riksfärdtjänstlagen

- Beslut om tillstånd får innehålla föreskrifter om färd sätt.
- Med färd sätt menas vilket färdmedel tillståndet gäller för samt regler för samåkning och för beställning av resa.
- ***Tillstånd ska ges till det färd sätt som utifrån resenärens förutsättningar är det minst kostsamma för kommunen. Utgångspunkt och förstahandsval ska alltid vara resa med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare.***
- Tillstånd till riksfärdtjänst, eller tillstånd för dyrare färd sätt, beviljas ej för att ta med hjälpmedel som behövs på resmålet om de inte behövs under själva resan
- En mera generös syn på möjligheten att ta med hjälpmedel som behövs på resmålet kräver politiska beslut i t ex riktlinjer.